

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
JEAN RICHARD DE LA TOUR IŠVADA,
pateikta 2023 m. spalio 26 d.¹

Byla C-752/22

EP

prieš

Maahanmuuttovirasto

(*Korkein hallinto-oikeus* (Aukščiausiasis administracinis teismas, Suomija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Imigracijos politika – Direktyva 2003/109/EB – Trečiųjų valstybių piliečių, kurie yra ilgalaikiai gyventojai, statusas – Ilgalaikio gyventojų gyvenimo sąlygos kitoje valstybėje narėje – 22 straipsnio 3 dalis – Sustiprinta apsauga nuo išsiuntimo – Trečiosios valstybės pilietis, ilgalaikis pirmosios valstybės narės gyventojas, neteisėtai gyvenantis kitos valstybės narės teritorijoje – Sprendimas grąžinti ir kartu nustatytas draudimas atvykti į nacionalinę teritoriją dėl viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo priežasčių – Direktyva 2008/115/EB – Bendri standartai ir tvarka, taikytina valstybėse narėse neteisėtai šalyje esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimui – 6 straipsnio 2 dalis – Trečiosios šalies pilietis, turintis galiojantį kitos valstybės narės išduotą leidimą gyventi šalyje“

I. Įžanga

1. Ar trečiosios šalies piliečiui, pagal Direktyvą 2003/109/EB² vienoje valstybėje narėje įgijusiam ilgalaikio gyventojų statusą, kitoje valstybėje narėje, į kurios teritoriją jis atvyksta pažeisdamas jam nustatytą draudimą atvykti, taikoma sustiprinta apsauga nuo išsiuntimo pagal šios direktyvos 12 straipsnį ir 22 straipsnio 3 dalį?
2. Iš esmės toks klausimas keliamas šiuo prašymu priimti prejudicinį sprendimą.
3. Toks klausimas kilo nagrinėjant Rusijos piliečio EP, įgijusio ilgalaikio gyventojų statusą Estijoje, ir *Maahanmuuttovirasto* (Nacionalinė imigracijos tarnyba, Suomija) (toliau – Tarnyba) ginčą dėl suinteresuotojo asmens atžvilgiu priimto sprendimo išsiųsti jį į Rusijos Federaciją, kartu nustatant draudimą atvykti į Šengeno erdvę (toliau – ginčijamas sprendimas), kuris vėliau buvo apribotas tik nacionaline teritorija, teisėtumo. Nors Tarnyba savo sprendimą grindė Direktyvos 2008/115/EB³

¹ Originalo kalba – prancūzų.

² 2003 m. lapkričio 25 d. Tarybos direktyva dėl trečiųjų valstybių piliečių, kurie yra ilgalaikiai gyventojai, statuso (OL L 16, 2004, p. 44; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 272), iš dalies pakeista 2011 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/51/ES (OL L 132, 2011, p. 1) (toliau – Direktyva 2003/109).

³ 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (OL L 348, 2008, p. 98).

nuostatomis, *Korkein hallinto-oikeus* (Aukščiausiasis administracinis teismas, Suomija) kelia klausimą, ar vis dėlto Tarnyba turėjo įgyvendinti Direktyvos 2003/109 22 straipsnio 3 dalyje trečiųjų šalių piliečiams, kurie yra ilgalaikiai gyventojai, numatytas priemones, susijusias su sustiprinta apsauga nuo išsiuntimo, ar ne.

4. Taigi šioje byloje Teisingumo Teismui ir vėl pateiktas klausimas, susijęs su situacija, kai tam pačiam trečiosios šalies piliečiui taikomas valstybės narės nustatytas draudimas atvykti, ir kartu jis turi kitos valstybės narės išduotą galiojantį leidimą gyventi šalyje⁴. Nagrinėjamu atveju ši byla parodo atitinkamai Direktyvos 2003/109 ir Direktyvos 2008/115 taikymo srities vertinimo sunkumus, kuriuos Europos Komisija jau pažymėjo savo pasiūlyme išdėstyti Direktyvą 2003/109 nauja redakcija⁵. Siūlymais, kuriuos ji dabar pateikia, siekiama užtikrinti didesnę abiejų teisės aktų suderinamumą ir geresnę jų tarpusavio papildomumą⁶.

5. Šioje išvadoje, kurioje Teisingumo Teismo prašymu dėmesys bus sutelktas į pirmąjį prejudicinį klausimą, paaiškinsiu priežastis, dėl kurių manau, kad iš ilgalaikio gyventojų statuso išvedama teise gyventi šalyje, kuri suteikiama trečiosios šalies piliečiui pirmoje valstybėje narėje, ir iš jos kylančia apsauga kitoje valstybėje narėje gali būti naudojama tik tuo atveju, jei šis pilietis gavo leidimą gyventi šioje valstybėje narėje. Remdamasis savo analize padarysiu išvadą, kad Direktyvos 2003/109 22 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad ja neregamentuojamos sąlygos, kuriomis valstybė narė priima sprendimą išsiųsti tokį pilietį iš šalies, jeigu jis atvyko į jos teritoriją pažeisdamas draudimą atvykti, nustatytą jam dėl viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo priežasčių.

II. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

1. Direktyva 2003/109

6. Direktyvos 2003/109 1 straipsnyje „Reguliavimo dalykas“ nustatyta:

„Ši direktyva nustato:

- a) sąlygas, kuriomis valstybė narė suteikia ilgalaikio gyventojų statusą jos teritorijoje teisėtai gyvenantiems trečiųjų šalių piliečiams ir panaikina tokį statusą, bei su tokiu statusu susijusias teises; ir
- b) ilgalaikio gyventojų statusą turinčių trečiųjų šalių piliečių apsigyvenimo sąlygas kitoje valstybėje narėje, nei toje, kuri suteikė tokį statusą.“

⁴ Ši byla susijusi su byla, kurioje buvo priimtas 2018 m. sausio 16 d. Sprendimas *E* (C-240/17, EU:C:2018:8), kurios faktinės aplinkybės panašios, nes atitinkamas trečiosios šalies pilietis turėjo Ispanijoje išduotą leidimą gyventi šalyje, ir jo galiojimo metu Suomijos valdžios institucijos priėmė sprendimą grąžinti jį į jo kilmės šalį ir nustatė draudimą atvykti į Sengeno erdvę.

⁵ 2022 m. balandžio 27 d. pateiktas Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl trečiųjų valstybių piliečių, kurie yra ilgalaikiai gyventojai, statuso (COM(2022) 650 *final*).

⁶ Komisija, be kita ko, pabrėžia, kad išdėscius Direktyvą 2003/109 nauja redakcija „turėtų būti atsižvelgiama į bendrus neteisėtai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartus ir procedūras valstybėse narėse, nustatytus [Direktyva 2008/115]“ (21 konstatuojamoji dalis), ir taip siūlo aiškiai nurodyti pastarąją direktyvą, o tai leistų geriau atskirti kiekvieno iš šių dviejų teisės aktų taikymo sritį.

7. Šios direktyvos 2 straipsnio „Sąvokos“ b–d punktai suformuluoti taip:

„Šioje direktyvoje:

<...>

- b) „ilgalaikis gyventojas“ – bet kuris trečiosios šalies pilietis, turintis ilgalaikio gyventoją statusą, kaip nustatyta 4–7 straipsniuose;
- c) „pirmoji valstybė narė“ – valstybė narė, kuri pirmoji suteikė trečiosios šalies piliečiui ilgalaikio gyventoją statusą;
- d) „antroji valstybė narė“ – bet kuri valstybė narė, išskyrus tą, kuri pirmoji suteikė trečiosios šalies piliečiui ilgalaikio gyventoją statusą ir kurioje tas ilgalaikis gyventojas įgyvendina savo teisę apsigyventi.“

8. Šios direktyvos 3 straipsnio „Taikymo sritis“ 1 dalyje numatyta:

„Ši direktyva taikoma trečiųjų šalių piliečiams, teisėtai gyvenantiems valstybėje narėje“.

9. Direktyvos 2003/109 II skyriuje yra 4–13 straipsniai. Jame nustatytos ilgalaikio gyventoją statuso, kurį valstybė narė suteikia jos teritorijoje teisėtai gyvenantiems trečiųjų šalių piliečiams, suteikimo ir panaikinimo sąlygos bei su tuo susijusios teisės, siekiant skatinti šių piliečių integraciją, kad būtų skatinama ekonominė ir socialinė sanglauda, kaip nurodyta šios direktyvos 4 ir 6 konstatuojamosiose dalyse.

10. Minėtos direktyvos 12 straipsnyje „Apsauga nuo išsiuntimo“ nustatyta:

„1. Valstybės narės gali priimti sprendimą išsiųsti ilgalaikį gyventoją tiksliai tuo atveju, jei jis ar ji kelia realią ir pakankamai rimtą grėsmę viešajai tvarkai ar visuomenės saugumui.

<...>

3. Prieš priimdamos sprendimą išsiųsti ilgametį gyventoją, valstybės narės turi atsižvelgti į šiuos veiksniai:

- a) gyvenimo jų teritorijoje trukmę;
- b) suinteresuoto asmens amžių;
- c) to pasekmes suinteresuotam asmeniui ir jo šeimos nariams;
- d) ryšius su gyvenamąja šalimi arba ryšių su kilmės šalimi nebuvimą.

<...>“

11. Direktyvos 2003/109 III skyriuje „Gyvenimas kitose valstybėse narėse“ yra 14–23 straipsniai. Jame siekiama nustatyti ilgalaikio gyventojų statusą turinčio asmens teisę gyventi kitose valstybėse narėse nei ta, kuri suteikė jam šį statusą, įgyvendinimo sąlygas, kad pagal šios direktyvos 18 konstatuojamąją dalį būtų prisidedama prie veiksmingo vidaus rinkos, kaip erdvės, kurioje užtikrinamas laisvas asmenų judėjimas, kūrimo.

12. Šios direktyvos 14 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Ilgalaikis gyventojas įgyja teisę gyventi kitos, nei ilgalaikio gyventojų statusą jam suteikusios valstybės narės, teritorijoje, ilgiau kaip tris mėnesius, jei yra tenkinamos šiame skyriuje nustatytos sąlygos.“

13. Tos pačios direktyvos 15 straipsnio „Gyvenimo antroje valstybėje narėje sąlygos“ 1 dalies pirmoje pastraipoje nustatyta:

„Atvykęs į antros valstybės narės teritoriją, ilgalaikis gyventojas kaip galima greičiau, ne vėliau kaip praėjus trimis mėnesiams po atvykimo, kreipiasi į tos valstybės narės kompetentingas institucijas, prašydamas išduoti leidimą gyventi.“

14. Direktyvos 2003/109 22 straipsnyje „Leidimo gyventi panaikinimas ir pareiga priimti asmenį atgal“ numatyta:

„1. Kol trečiosios šalies piliečiui nesuteiktas ilgalaikio gyventojų statusas, antroji valstybė narė gali nuspręsti nepratęsti leidimo gyventi arba jį panaikinti, ir nurodyti atitinkamam asmeniui ir jo šeimos nariams nacionalinės teisės aktuose nustatyta tvarka, įskaitant ir išsiuntimo tvarką, palikti jos teritoriją šiais atvejais:

- a) viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo sumetimais, kaip nurodyta 17 straipsnyje;
- b) jei nebetenkinamos 14, 15 ir 16 straipsniuose nurodytos sąlygos;
- c) jei tas trečiosios šalies pilietis gyvena atitinkamoje valstybėje narėje neteisėtai.

2. Antrajai valstybei narei pritaikius bet kurią iš straipsnio 1 dalyje nurodytų priemonių, pirmoji valstybė narė nedelsdama ir be jokių formalumų priima tą ilgalaikį gyventoją ir jo šeimos narius atgal į savo teritoriją. Antroji valstybė narė praneša pirmajai valstybei narei apie savo sprendimą.

3. Kol trečiosios šalies piliečiui nesuteiktas ilgalaikio gyventojų statusas, ir nenusižengiant straipsnio 2 dalyje nurodytai pareigai priimti asmenį atgal, antroji valstybė narė gali nuspręsti, remdamasi svariais viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo sumetimais, išsiųsti trečiosios šalies pilietį iš Sąjungos teritorijos pagal 12 straipsnyje nustatytas garantijas ir jų laikydamasi.

Tokiais atvejais, antroji valstybė narė, priimdama minėtą sprendimą, pasikonsultuoja su pirmąja valstybe nare.

Priėmusi sprendimą išsiųsti atitinkamą trečiosios šalies pilietį, antroji valstybė narė imasi visų deramų priemonių veiksmingai įgyvendinti tokį sprendimą. Tokiais atvejais antroji valstybė narė pateikia pirmajai valstybei narei reikiamą informaciją, susijusią su sprendimo išsiųsti įgyvendinimu.

<...>

4. Kartu su sprendimu išsiųsti negali būti taikomas ir nuolatinis draudimas apsigyventi straipsnio 1 dalies b ir c pastraipose numatytais atvejais.

5. Straipsnio 2 dalyje nurodyta pareiga priimti asmenį nepažeidžia galimybės ilgalaikiam gyventojui ir jo ar jos šeimos nariams persikelti į trečiąją valstybę narę.“

2. Direktyva 2008/115

15. Direktyvos 2008/115 3 straipsnis suformuluotas taip:

„Šioje direktyvoje vartojamos šios sąvokų apibrėžtys:

<...>

2) „neteisėtas buvimas“ – trečiosios šalies piliečio, kuris, neatitinka arba nebeatitinka [Reglamento (EB) Nr. 562/2006⁷] 5 straipsnyje nustatytų atvykimo sąlygų ar kitų atvykimo, buvimo ar gyvenimo toje valstybėje narėje sąlygų, buvimas valstybės narės teritorijoje;

3) „grąžinimas“ – trečiosios šalies piliečio grąžimo procesas – savanoriškai vykdant prievolę grįžti arba priverstinai – į:

– asmens kilmės šalį, arba

– tranzito šalį pagal Bendrijos ar dvišalius readmisijos susitarimus ar kitas nuostatas, arba

– kitą trečiąją šalį, į kurią atitinkamas trečiosios šalies pilietis savanoriškai nusprendžia grįžti ir į kurią jis būtų priimtas;

4) „sprendimas grąžinti“ – administracinis ar teismo sprendimas ar aktas, kuriuo konstatuojama arba paskelbiama, kad trečiosios šalies piliečio buvimas yra neteisėtas, ir nustatoma ar nurodoma prievolė grįžti.

5) „išsiuntimas“ – priverstinis prievolės grįžti įvykdymas, tai yra fizinis išvežimas iš valstybės narės;

6) „draudimas atvykti“ – administracinis ar teismo sprendimas ar aktas, uždraudžiantis nustatytą laiką atvykti į valstybių narių teritoriją ir būti joje, priimamas kartu su sprendimu grąžinti;

<...>

8) „savanoriškas išvykimas“ – prievolės grįžti įvykdymas per sprendime grąžinti tam tikslui nustatytą laikotarpį;

<...>“

⁷ 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas, nustatantis taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Bendrijos kodeksą (Šengeno sienų kodeksas) (OL L 105, 2006, p. 1). Šis reglamentas buvo panaikintas ir pakeistas 2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2016/399 dėl taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Sąjungos kodekso (Šengeno sienų kodeksas) (OL L 77, 2016, p. 1).

16. Šios direktyvos 6 straipsnyje, susijusiame su sprendimais grąžinti, kuriais nutraukiamas neteisėtas buvimas šalyje, nustatyta:

„1. Valstybės narės priima sprendimą grąžinti kiekvieno trečiosios šalies piliečio, neteisėtai esančio jų teritorijoje, atžvilgiu, nepažeisdamos 2–5 dalyse nurodytų išimčių.

2. Reikalaujama, kad neteisėtai valstybės narės teritorijoje esantys trečiosios šalies piliečiai, kurie turi kitos valstybės narės išduotą galiojantį leidimą gyventi ar kitą teisę joje būti suteikiantį leidimą, nedelsdami vyktų į tos kitos valstybės narės teritoriją. Kai suinteresuotas trečiosios šalies pilietis nesilaiko šio reikalavimo arba kai trečiosios šalies piliečio neatidėliotinas išvykimas yra būtinas viešosios tvarkos ar nacionalinio saugumo sumetimais, taikoma 1 dalis.

<...>“

B. Suomijos teisė

17. Tam, kad užsieniečiui būtų leista atvykti į Suomijos teritoriją, 2004 m. balandžio 30 d. *Ulkomaalaislaki* 301/2004 (Įstatymas dėl užsieniečių) 11 straipsnio pirmoje pastraipoje patikslinama, kad užsieniečiui neturi būti taikomas draudimas atvykti (4 punktas) ir jis neturi būti laikomas keliančiu grėsmę viešajai tvarkai ir visuomenės saugumui (5 punktas).

18. Pagal šio įstatymo 149b straipsnį trečiosios šalies pilietis, kuris neteisėtai yra šalies teritorijoje arba kurio prašymas išduoti leidimą gyventi šalyje buvo atmestas ir kuris turi galiojantį kitos Europos Sąjungos valstybės narės išduotą leidimą gyventi šalyje ar kitą leidimą, suteikiantį jam teisę gyventi šalyje, turi nedelsdamas išvykti į tos kitos valstybės narės teritoriją. Jeigu atitinkamas trečiosios šalies pilietis nesilaiko šio įpareigojimo arba jeigu dėl motyvų, susijusių su viešąja tvarka ar visuomenės saugumu, reikalaujama nedelsiamo trečiosios šalies piliečio išvykimo, priimamas sprendimas dėl jo išsiuntimo iš šalies.

III. Ginčo pagrindinėje byloje faktinės aplinkybės ir prejudiciniai klausimai

19. Faktinėms aplinkybėms būdingi du skirtingi laikotarpiai.

20. Pirmasis laikotarpis yra laikotarpis iki 2019 m. liepos 12 d., kai Estijos Respublika suinteresuotajam asmeniui, Rusijos piliečiui, turinčiam galiojantį pasą, suteikė ilgalaikio gyventojų statusą.

21. Neginčijama, kad šiuo laikotarpiu jis buvo daug kartų nuvykęs į Suomijos teritoriją, kur dėl jo buvo priimti keturi sprendimai išsiųsti jį į Estijos Respubliką, priimti atitinkamai 2017 m. vasario 9 d., 2017 m. kovo 16 d., 2018 m. lapkričio 26 d. ir galiausiai 2019 m. liepos 8 d. Šie sprendimai buvo priimti suinteresuotajam asmeniui padarius kelis pažeidimus, t. y. vairavus neblaiviam, vairavus neturint vairuotojo pažymėjimo ir galiausiai pažeidus draudimą atvykti. Jis taip pat įtariamas vagyste sunkinančiomis aplinkybėmis, klastojimu ir klaidingu asmens tapatybės duomenų nurodymu. Atsižvelgdamos į šio asmens padarytų nusikalstamų veikų pobūdį ir pasikartojimą, kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos nusprendė, kad jis kelia grėsmę viešajai tvarkai ir visuomenės saugumui, todėl trys iš šių sprendimų buvo priimti, kartu nustatant draudimą atvykti į Suomijos teritoriją.

22. Antrasis laikotarpis – tai laikotarpis, per kurį Estijos Respublika suteikė suinteresuotajam asmeniui ilgalaikio gyventojų statusą ir su tuo susijusį leidimą gyventi šalyje penkerių metų laikotarpiui, t. y. nuo 2019 m. liepos 12 d. iki 2024 m. liepos 12 d. Taigi šis statusas buvo suteiktas tuo metu, kai Suomijos valstybė šiam asmeniui jau buvo nustačiusi galiojantį draudimą atvykti į nacionalinę teritoriją⁸.

23. 2019 m. lapkričio 19 d. atlikusi bendrą suinteresuotojo asmens situacijos vertinimą, kurio duomenys pateikiami Teisingumo Teismo turimoje nacionalinėje byloje, Tarnyba neleido jam savanoriškai grįžti į Estijos Respubliką ir priėmė ginčijamą sprendimą⁹. Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad ginčijamame sprendime buvo nustatytas įpareigojimas išsiųsti suinteresuotąjį asmenį į jo kilmės šalį, t. y. Rusijos Federaciją, ir kad kartu su juo nustatytas draudimas ketverius metus atvykti į visą Šengeno erdvę, atsižvelgiant į jo keliamą grėsmę viešajai tvarkai ir visuomenės saugumui. Šis sprendimas buvo priimtas remiantis Direktyva 2008/115, nes Tarnyba nusprendė, kad EP buvimas nacionalinėje teritorijoje yra „neteisėtas“, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 3 straipsnio 2 punktą, kadangi EP atvyko į šią teritoriją pažeisdamas anksčiau jam nustatytus draudimus atvykti. Jau patikslinau, kad, mano nuomone, toks sprendimas turi būti laikomas „sprendimu grąžinti“, kaip tai suprantama pagal minėtos direktyvos 3 straipsnio 4 punktą. Iš tiesų tos pačios direktyvos kontekste grąžinimas apibrėžtas jos 3 straipsnio 3 punkte kaip operacija, per kurią trečiosios šalies pilietis turi vykti į trečiąją šalį, tranzito šalį arba grįžti į savo kilmės šalį, t. y. už Sąjungos teritorijos ribų.

24. Iš nacionalinės bylos medžiagos taip pat matyti, kad tą pačią dieną, t. y. 2019 m. lapkričio 19 d., Tarnyba pradėjo Konvencijos dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo¹⁰ 25 straipsnio 2 dalyje numatytą konsultavimosi su Estijos Respublika procedūrą, per kurią šios valstybės narės buvo paprašyta pareikšti poziciją dėl suinteresuotojo asmens turimo ilgalaikio gyventojų leidimo gyventi šalyje galimo panaikinimo. 2019 m. gruodžio 9 d. Estijos Respublika pranešė, kad šis leidimas nebus panaikintas. Šiomis aplinkybėmis Tarnyba draudimą atvykti į visą Šengeno erdvę pakeitė draudimu atvykti tik į nacionalinę teritoriją pagal šios konvencijos 25 straipsnio 2 dalies antrą pastraipą¹¹.

25. 2020 m. kovo 24 d. EP buvo išsiųstas į Rusijos Federaciją. Jis vėl atvyko į Suomijos teritoriją, iš kur buvo išsiųstas į Estijos Respubliką 2020 m. rugpjūčio 8 d. ir 2020 m. lapkričio 16 d.

26. Kadangi *Helsingin hallinto-oikeus* (Helsinkio administracinis teismas, Suomija) atmetė pareiškėjo pateiktą skundą dėl ginčijamo sprendimo, jis kreipėsi į *Korkein hallinto-oikeus* (Aukščiausiasis administracinis teismas) su prašymu panaikinti šį teismo sprendimą.

27. Atsižvelgdamas į šios bylos faktines aplinkybes ir ypač į EP ilgalaikio gyventojų statusą Estijoje, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kelia klausimą, ar priimdama ginčijamą sprendimą Tarnyba turėjo įgyvendinti priemones, susijusias su sustiprinta apsauga nuo išsiuntimo iš šalies, nustatyta Direktyvoje 2003/109.

⁸ Pagal Direktyvos 2008/115 11 straipsnio 4 dalį Estijos valdžios institucijos, prieš suteikdamos nagrinėjamą statusą, turėjo konsultuotis su Suomijos valdžios institucijomis, kad būtų atsižvelgta į jų interesus.

⁹ 2018 m. sausio 16 d. Sprendime *E (C-240/17, EU:C:2018:8, 46 punktas)* Teisingumo Teismas konstatavo, kad, esant situacijai, kai valstybės narės išduotą leidimą gyventi šalyje turintis trečiosios šalies pilietis neteisėtai gyvena kitos valstybės narės teritorijoje, pirma jam turi būti suteikta galimybė išvykti į valstybę narę, kuri jam išdavė leidimą gyventi šalyje, užuot iš karto įpareigojus jį grįžti į savo kilmės šalį, *nebent, be kita ko, tai būtina viešosios tvarkos ar nacionalinio saugumo sumetimais*.

¹⁰ 1990 m. birželio 19 d. Šengene pasirašyta ir 1995 m. kovo 26 d. įsigaliojusi 1985 m. birželio 14 d. Konvencija tarp Beniliukso ekonominės sąjungos valstybių, Vokietijos Federacinės Respublikos ir Prancūzijos Respublikos vyriausybių dėl laipsniško jų bendrų sienų kontrolės panaikinimo (OL L 239, 2000, p. 19; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 2 t., p. 9).

¹¹ Taip pat žr. 2018 m. sausio 16 d. Sprendimą *E (C-240/17, EU:C:2018:8, 58 punktas)*.

28. Pirma, minėtas teismas mano, kad iš Direktyvos 2003/109 3 straipsnio 1 dalies negalima vienareikšmiškai nustatyti, ar tokia situacija, kaip nagrinėjama šioje byloje, patenka į šios direktyvos taikymo sritį. Nors EP buvimas Estijoje je yra teisėtas, nes jis remiasi šios valstybės narės jam suteiktu ilgalaikio gyventojų statusu, vis dėlto jo buvimas Suomijoje yra neteisėtas, atsižvelgiant į tai, kad jis nepateikė prašymo išduoti leidimą gyventi šalyje pagal minėtos direktyvos III skyriaus nuostatas ir jam buvo nustatytas draudimas atvykti į šios valstybės narės teritoriją.

29. Antra, minėtas teismas mano, kad Įstatyme dėl užsieniečių nėra nuostatų, kuriomis Direktyvos 2003/109 22 straipsnio 3 dalis būtų aiškiai perkelta į nacionalinę teisę, kiek tai susiję su trečiosios šalies piliečio, kuriam kita valstybė narė išdavė ilgalaikio gyventojų leidimą gyventi šalyje, išsiuntimu iš Suomijos už Sąjungos teritorijos ribų. Taigi kyla klausimas, ar šios direktyvos 12 straipsnio 1 ir 3 dalys ir 22 straipsnio 3 dalis yra besąlyginės ir pakankamai tikslios, kalbant apie jų turinį, kaip tai suprantama pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją, kad trečiosios šalies pilietis galėtų jomis remtis prieš valstybę narę.

30. Šiomis aplinkybėmis *Korkein hallinto-oikeus* (Aukščiausiasis administracinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar asmens, kuris atvyko į valstybės narės teritoriją galiojant jam nustatytam draudimui atvykti, kurio buvimas šioje valstybėje narėje pagal nacionalinę teisę atitinkamai buvo neteisėtas ir kuris nepateikė prašymo išduoti leidimą gyventi toje valstybėje narėje, išsiuntimui iš Europos Sąjungos teritorijos taikoma Direktyva 2003/109, jei kitoje valstybėje narėje šiam trečiosios valstybės piliečiui buvo išduotas ilgalaikis leidimas gyventi šalyje?

Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai:

2. Ar Direktyvos 2003/109 12 straipsnio 1 ir 3 dalys ir 22 straipsnio 3 dalis dėl trečiųjų valstybių piliečių, kurie yra ilgalaikiai gyventojai, atsižvelgiant į šių nuostatų turinį, yra tokios besąlyginės ir pakankamai tikslios, kad trečiosios šalies pilietis galėtų jomis remtis prieš valstybę narę?“

31. Rašytines pastabas pateikė Suomijos vyriausybė ir Komisija.

IV. Analizė

32. Pirmuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar taikoma Direktyvos 2003/109 22 straipsnio 3 dalis, pagal kurią trečiosios šalies piliečiui, turinčiam ilgalaikio gyventojų statusą pirmojoje valstybėje narėje, antrojoje valstybėje narėje taikoma sustiprinta apsauga nuo išsiuntimo, numatyta šios direktyvos 12 straipsnyje, kai šis pilietis atvyko į pastarosios valstybės narės teritoriją, pažeisdamas draudimą atvykti, nustatytą jam dėl viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo priežasčių.

33. Prieš analizuojant Direktyvos 2003/109 22 straipsnio 3 dalies pirmos pastraipos tekstą ir šios direktyvos III skyriaus, į kurį patenka šis straipsnis, struktūrą ir tikslą pirmiausia reikia išsiaiškinti atitinkamą Direktyvos 2008/115 ir Direktyvos 2003/109 taikymo sritį.

A. Atitinkamos Direktyvos 2008/115 ir Direktyvos 2003/109 taikymo sritys

34. Tiek iš Direktyvos 2008/115 1 straipsnio pavadinimo, tiek iš jo formuluotės matyti, kad šioje direktyvoje nustatyti bendri standartai ir tvarka, kuriuos kiekviena valstybė narė turi taikyti gražindama neteisėtai jose esančius trečiųjų šalių piliečius.

35. Šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad ši direktyva taikoma „trečiųjų šalių piliečiams, neteisėtai esantiems valstybės narės teritorijoje“¹².

36. Sąvoka „neteisėtas buvimas [šalyje]“ šios direktyvos 3 straipsnio 2 dalyje apibrėžiama kaip „trečiosios šalies piliečio, kuris neatitinka arba nebeatitinka [Reglamento Nr. 562/2006¹³] 5 straipsnyje nustatytų atvykimo sąlygų ar kitų atvykimo, buvimo ar gyvenimo toje valstybėje narėje sąlygų, buvimas valstybės narės teritorijoje“. Kadangi trečiosios šalies pilietis, kuris yra valstybės narės teritorijoje, pažeisdamas jam nustatytą draudimą atvykti į ją, vis dėlto yra jos teritorijoje, vien dėl šios aplinkybės jis šioje valstybėje yra neteisėtai, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2008/115 3 straipsnio 2 punktą, ir pagal šios direktyvos 2 straipsnį patenka į jos taikymo sritį¹⁴. Taigi Direktyvos 2008/115 6 straipsnyje nustatyti standartai ir tvarka, taikytina „sprendimui gražinti“, kuriuo šis pilietis įpareigojamas arba savanoriškai, arba priverstinai grįžti į, be kita ko, savo kilmės šalį¹⁵. Minėtos direktyvos 6 straipsnio 2 dalies nuostatos susijusios su ypatinga situacija ir taikomos trečiosios šalies piliečiui, turinčiam kitos valstybės narės išduotą galiojantį leidimą gyventi šalyje ar kitą teisę būti joje suteikiantį leidimą.

37. Vis dėlto iš Direktyvos 2008/115 4 straipsnio 2 dalies matyti, kad ši direktyva „nepažeidžia jokių trečiosios šalies piliečiui galimai palankesnių nuostatų, numatytų Bendrijos *acquis*, susijusi[ame] su imigracija ir prieglobsčiu“. Kaip yra priminęs Teisingumo Teismas, šia direktyva nesiekama suderinti visų valstybių narių teisės aktų, susijusių su užsieniečių buvimu šalyje¹⁶.

38. Šiuo klausimu nekyla jokių abejonių, kad Direktyvoje 2003/109 įtvirtintos taisyklės patenka į šio *acquis* taikymo sritį ir jose numatytos palankesnės nuostatos trečiųjų šalių piliečiams, kurie yra ilgalaikiai gyventojai, suteikiant jiems sustiprintą apsaugą nuo išsiuntimo iš šalies ir taikant readmisijos tarp valstybių narių procedūrą tam tikrais judėjimo Sąjungoje atvejais. Kaip Komisija pabrėžia Gražinimo vadove, ši direktyva yra *lex specialis*, „[ir ja] pirmiausia reikia vadovautis esant [minėtoje direktyvoje] tiesiogiai aprašytoms aplinkybėms“¹⁷.

39. Direktyvos 2003/109 taikymo sritis apibrėžta jos 3 straipsnio 1 dalyje, kurioje nurodyta, kad ji „taikoma trečiųjų šalių piliečiams, teisėtai gyvenantiems valstybėje narėje“. Kol trečiosios šalies pilietis turi ilgalaikio gyventojų statusą valstybėje narėje, kurį, be to, patvirtina su juo susijęs leidimas gyventi šalyje, ir šis statusas nebuvo oficialiai panaikintas, jis teisėtai gyvena valstybės narės teritorijoje. Nagrinėjamu atveju EP patenka į šios direktyvos taikymo sritį, todėl Estijoje

¹² Nors Direktyvos 2008/115 2 straipsnio 2 dalyje išvardyti pagrindai, dėl kurių valstybės narės gali nuspręsti netaikyti šios direktyvos neteisėtai šalyje esančiam trečiosios šalies piliečiui, reikia konstatuoti, kad tarp šių pagrindų nėra galiojančio leidimo gyventi kitoje valstybėje narėje turėjimo.

¹³ Žr. šios išvados 7 išnašą.

¹⁴ Žr. 2016 m. birželio 7 d. Sprendimą *Affum* (C-47/15, EU:C:2016:408, 48 punktas).

¹⁵ Žr. Direktyvos 2008/115 3 straipsnio 3 ir 4 punktus.

¹⁶ Žr. 2018 m. gegužės 8 d. Sprendimą *K. A. ir kt. (Šeimų susijungimas Belgijoje)* (C-82/16, EU:C:2018:308, 44 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

¹⁷ Žr. šio Gražinimo vadovo 5.8 punktą. Gražinimo vadovas pateiktas 2017 m. lapkričio 16 d. Komisijos rekomendacijos (ES) 2017/2338 dėl bendro „Gražinimo vadovo“ valstybių narių kompetentingoms institucijoms, vykdančioms su gražinimu susijusias užduotis (OL L 339, 2017, p. 83), priede. Kaip matyti iš šios rekomendacijos 2 punkto, šis vadovas yra pagrindinė priemonė valstybių narių kompetentingoms institucijoms vykdant užduotis, susijusias su neteisėtai šalyje esančių trečiųjų šalių piliečių gražinimu.

jam turi būti suteikiamos su jo ilgalaikio gyventojų statusu susijusios teisės, išvardytos minėtos direktyvos II skyriuje, tarp jų yra teisė į sustiprintą apsaugą nuo išsiuntimo iš šalies, numatyta jos 12 straipsnyje¹⁸.

40. Vis dėlto, kalbant apie šio piliečio gyvenimo kitose valstybėse narėse nei ta, kuri jam suteikė minėtą statusą, sąlygas, pažymėtina, kad jos numatytos Direktyvos 2003/109 III skyriuje. Nė viena iš šių sąlygų nesusijusi su tokia situacija, kokia nagrinėjama šioje byloje, kai trečiosios šalies pilietis, kuris yra ilgalaikis gyventojas pirmojoje valstybėje narėje, neturi išvestinės teisės gyventi valstybėje narėje, į kurios teritoriją jis atvyksta, pažeisdamas viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo sumetimais jam nustatytą draudimą atvykti.

41. Šis vertinimas grindžiamas tiek Direktyvos 2003/109 22 straipsnio 3 dalies pirmos pastraipos pažodiniu aiškinimu, tiek šios direktyvos sistemine, kontekstine ir teleologine analize.

B. Direktyvos 2003/109 22 straipsnio 3 dalies pirmos pastraipos formuluotė

42. Direktyvos 2003/109 22 straipsnio 3 dalies pirmoje pastraipoje įtvirtintas principas, pagal kurį, „kol trečiosios šalies *piliečiui*[¹⁹] nesuteiktas ilgalaikio gyventojų statusas, ir nenusižengiant straipsnio 2 dalyje nurodytai pareigai priimti asmenį atgal[²⁰], antroji valstybė narė gali nuspręsti, remdamasi svariais viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo sumetimais, išsiųsti trečiosios šalies pilietį iš Sąjungos teritorijos pagal 12 straipsnyje nustatytas garantijas ir jų laikydamasi“.

43. Jungtuko „kol“ vartojimas žodžių junginyje „kol trečiosios šalies piliečiui nesuteiktas ilgalaikio gyventojų statusas“ neleidžia tiksliai nustatyti Direktyvos 2003/109 22 straipsnio 3 dalies pirmos pastraipos taikymo srities asmenų atžvilgiu.

44. Žinoma, šis žodžių junginys rodo aiškų Sąjungos teisės aktų leidėjo ketinimą į šios nuostatos taikymo sritį neįtraukti trečiosios šalies piliečio, kuriam pirmojoje valstybėje narėje suteiktas ilgalaikio gyventojų statusas ir kuris šį statusą įgyja antrojoje valstybėje narėje²¹. Vis dėlto šis žodžių junginys neleidžia nustatyti momento, nuo kada šis pilietis gali naudotis šia apsauga tos kitos valstybės narės teritorijoje: ar pakanka, kad jis būtų ilgalaikis gyventojas pirmojoje valstybėje narėje, neatsižvelgiant į jo gyvenimo tos kitos valstybės narės teritorijoje trukmę ir sąlygas, ar vis dėlto būtina, kad pastarojoje valstybėje narėje jis būtų pateikęs prašymą išduoti leidimą gyventi joje arba turėtų tokį leidimą.

45. Manau, kad būtent taip reikia aiškinti ir šios direktyvos 22 straipsnio 3 dalies pirmos pastraipos taikymo sritį asmenų atžvilgiu.

¹⁸ Taip pat žr. Direktyvos 2003/109 16 konstatuojamąją dalį.

¹⁹ Kursyvu išskirta mano. Šios nuostatos versijoje prancūzų kalba vartojamas žodžių junginys „résident de pays tiers“, o minėtos direktyvos 22 straipsnio 1 dalyje nurodoma „resortissant d’un pays tiers“. Kitose kalbinėse versijose abiejose dalyse vartojamas vienas ir tas pats žodžių junginys, pavyzdžiui, versijoje ispanų k. („el nacional de un tercer País“), vokiečių k. („Drittstaatsangehörige“), anglų k. („the third-country national“), italų k. („il cittadino di un paese terzo“) arba slovenų k. („državlján tretje države“).

²⁰ 2011 m. rugsėjo 28 d. Europos Parlamentui ir Tarybai pateiktoje [Direktyvos 2003/109] taikymo ataskaitoje (COM(2011) 585 *final*) Komisija pabrėžė, kad „Direktyva [2008/115] turėjo įtakos 22 straipsnio 2 ir 3 dalims, nes minėtos direktyvos 6 straipsnyje nustatytas reikalavimas, pagal kurį neteisėtai valstybės narės teritorijoje esantys trečiosios šalies piliečiai, turintys kitos valstybės narės išduotą galiojantį leidimą gyventi, privalo nedelsdami vykti į tos kitos valstybės narės teritoriją. Valstybės narės sprendimą dėl grąžinimo gali priimti tik tuo atveju, jeigu trečiosios šalies gyventojas neįvykdo šio reikalavimo“ (3.9 punktas).

²¹ Pastarajam taikoma Direktyvos 2003/109 12 straipsnyje numatyta apsauga, susijusi su ilgalaikio gyventojų statusu.

46. Pirma, pačiame šios nuostatos tekste Sąjungos teisės aktų leidėjas nurodo „antrosios valstybės narės“ išipareigojimus. Ši sąvoka apibrėžta Direktyvos 2003/109 2 straipsnio d punkte kaip „bet kuri valstybė narė, išskyrus tą, kuri pirmoji suteikė trečiosios šalies piliečiui ilgalaikio gyventojų statusą ir kurioje tas ilgalaikis gyventojas įgyvendina savo teisę apsigyventi“²². Tiesioginės, („įgyvendina“), o ne sąlyginės („įgyvendintų“) nuosakos vartojimas rodo tai, kad trečiosios šalies pilietis savo išvestinę teisę antrojoje valstybėje narėje turi įgyvendinti esamuoju laiku. Kaip rodo šios direktyvos 14 straipsnio 1 dalis ir 21 konstatuojamoji dalis, naudojimasis šia teise gyventi šalyje reiškia, kad šis pilietis atitinka minėtos direktyvos III skyriuje nustatytus reikalavimus²³.

47. Antra, iš Direktyvos 2003/109 22 straipsnio 3 dalies pirmos pastraipos matyti, kad sprendimas „išsiųsti trečiosios šalies pilietį iš Sąjungos teritorijos“ turi būti priimtas „[remiantis] svariais viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo sumetimais <...> pagal [šios direktyvos] 12 straipsnyje nustatytas garantijas ir jų [laikantis]“. Tai reiškia, kad šis pilietis gali būti išsiųstas iš šalies tik jeigu kelia realią ir pakankamai didelę grėsmę viešajai tvarkai ar visuomenės saugumui, kad sprendimas išsiųsti negali būti grindžiamas ekonominiais motyvais ir kad kompetentingos antrosios valstybės narės institucijos turi atsižvelgti į atitinkamo asmens gyvenimo šalyje trukmę, jo amžių, išsiuntimo pasekmes atitinkamam asmeniui ir jo šeimos nariams, taip pat pastarojo ryšius su gyvenamosios vietos valstybe arba ryšių su kilmės valstybe nebuvimą²⁴. Vadinas, tokio lygio smarkiai sustiprintos apsaugos nuo išsiuntimo suteikimas grindžiamas objektyviais pateisinimais, susijusiais su ilgalaikio gyventojų integracijos pirmojoje valstybėje narėje lygiu turint jos ilgalaikio gyventojų statusą (Direktyvos 2003/109 12 straipsnis) ir antrojoje valstybėje narėje, įgyvendinant išvestinę teisę gyventi joje, kylančią iš jo statuso (šios direktyvos 22 straipsnis). Taigi tokia apsauga negali būti pateisinama trečiosios šalies piliečiui, ilgalaikiam gyventojui, kuris neturi tokios išvestinės teisės gyventi valstybėje narėje, kurios teritorijoje jis yra, dėl jam remiantis viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo sumetimais nustatyto draudimo atvykti.

48. Šį aiškinimą patvirtina Direktyvos 2003/109 III skyriaus nuostatų struktūra ir tikslas.

C. Direktyvos 2003/109 III skyriaus struktūra ir tikslas

49. Kaip matyti iš Direktyvos 2003/109 III skyriaus pavadinimo, juo siekiama nustatyti trečiosios šalies piliečio, turinčio ilgalaikio gyventojų statusą kitose valstybėse narėse nei ta, kurioje jam buvo suteiktas šis statusas, teisės gyventi įgyvendinimo sąlygas, kad būtų prisidėta prie veiksmingo vidaus rinkos, kaip erdvės, kurioje užtikrinamas visų asmenų laisvas judėjimas, įgyvendinimo²⁵. Jame numatyta laipsniška sistema, susijusi su šio piliečio teise kitose valstybėse narėse, kuri gali lemti teisę nuolat gyventi vienoje iš šių valstybių, suteikiant minėtą statusą.

50. Antrojoje valstybėje narėje suteikta teisė gyventi šalyje ilgiau kaip tris mėnesius²⁶ yra išvestinė teisė, kylanti iš ilgalaikio gyventojų statuso, suteikto pirmojoje valstybėje narėje. Taigi būtent dėl to, kad pirmoji valstybė narė suteikė šį statusą suinteresuotajam asmeniui pagal

²² Kursyvu išskirta mano.

²³ Žr. mano išvadą sujungtose bylose *Stadt Frankfurt am Main et Stadt Offenbach am Main (Leidimo gyventi šalyje pratęsimas antrojoje valstybėje narėje)* (C-829/21 ir C-129/22, EU:C:2023:244, 40 ir 41 punktai) ir 2023 m. birželio 29 d. Sprendimą *Stadt Frankfurt am Main et Stadt Offenbach am Main (Leidimo gyventi šalyje pratęsimas antrojoje valstybėje narėje)* (C-829/21 ir C-129/22, EU:C:2023:525, 57 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

²⁴ Žr. 2023 m. vasario 9 d. Sprendimą *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid ir kt. (Turkijos piliečio teisės gyventi šalyje panaikinimas)* (C-402/21, EU:C:2023:77, 71 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

²⁵ Žr. šios direktyvos 18 konstatuojamąją dalį.

²⁶ Žr. Direktyvos 2003/109 14 straipsnio 1 dalį.

Direktyvos 2003/109 4 straipsnį, antroji valstybė narė gali įgyvendinti šią išvestinę teisę gyventi šalyje, pagal šios direktyvos 14 straipsnio 1 dalį išduodama jam leidimą gyventi šalyje²⁷. Šiuo tikslu ilgalaikis gyventojas turi pateikti prašymą pagal minėtos direktyvos 15 straipsnį, atitinkantį tos pačios direktyvos 16–19 straipsniuose nustatytas sąlygas. Viena iš šių sąlygų yra nekelti grėsmės viešajai tvarkai ar visuomenės saugumui²⁸. Nors Direktyvos 2003/109 20 straipsnyje nustatytos procedūrinės garantijos, kurios turi būti suteiktos ilgalaikiam gyventojui tuo atveju, kai jo prašymas išduoti leidimą gyventi šalyje atmetamas, šios direktyvos 21 straipsnyje numatytas vertinimas, kuris jam turi būti taikomas šioje antrojoje valstybėje narėje, jei šis leidimas būtų jam išduotas.

51. Direktyvos 2003/109 22 straipsnis „Leidimo gyventi panaikinimas ir pareiga priimti asmenį atgal“ būtent ir atitinka šių nuostatų logiką. Komisija šios direktyvos taikymo ataskaitoje nurodo, kad šiame straipsnyje nustatytos sąlygos, kuriomis antroji valstybė narė gali priimti sprendimą išsiųsti ilgalaikį gyventoją, turintį leidimą gyventi šioje valstybėje narėje, bet dar neįgijusį minėtos direktyvos 23 straipsnyje numatyto ilgalaikio gyventojų statuso²⁹.

52. Taigi Direktyvos 2003/109 22 straipsnyje akivaizdžiai kalbama apie ilgalaikį gyventoją, kuris, pasinaudojęs išvestine teise gyventi šalyje, jam suteikiama dėl jo statuso, ištraukė į tikrą integracijos į antrąją valstybę narę procesą. Be to, pagal šio straipsnio 3 dalį siekiama užtikrinti šios teisės gyventi šalyje veiksmingumą ir reikalaujama, kad antroji valstybė narė suteiktų šiam gyventojui sustiprintą apsaugą nuo išsiuntimo iš šalies, jeigu jis kelia grėsmę viešajai tvarkai ir visuomenės saugumui, panašiai, kaip tuo atveju, kai ši apsauga jam suteikiama dėl jo statuso pirmojoje valstybėje narėje.

53. Esant tokiai situacijai, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, trečiosios šalies pilietis, kuris yra ilgalaikis gyventojas, neturi teisės atvykti į atitinkamą valstybę narę dėl jam nustatyto draudimo atvykti teisinių pasekmių. Jis juo labiau negali gauti išvestinio leidimo gyventi šioje valstybėje narėje dėl jo keliamos grėsmės viešajai tvarkai ir visuomenės saugumui, kaip numatyta Direktyvos 2003/109 17 straipsnyje. Šiomis aplinkybėmis manau, kad jam negali būti taikomas smarkiai sustiprintas apsaugos nuo išsiuntimo iš šalies lygis, numatytas šios direktyvos 22 straipsnio 3 dalyje.

54. Man atrodo, kad toks aiškinimas atitinka Direktyvos 2003/109 tikslą. Kaip matyti iš šios direktyvos 4, 6 ir 12 konstatuojamųjų dalių, ilgalaikio gyventojų statusas turėtų būti tikra integracijos į visuomenę, kurioje yra įsikūrę trečiosios šalies pilietis, priemonė, be to, ši integracija yra esminis aspektas siekiant skatinti ekonominę ir socialinę sanglaudą, o tai yra pagrindinis Sąjungos tikslas³⁰. Taip pat primenu, kad pagal minėtos direktyvos 18 konstatuojamąją dalį teisė gyventi šalyje, kurią ilgalaikis gyventojas turi kitoje valstybėje narėje nei ta, kuri jam suteikė šį statusą, turi padėti veiksmingai kurti vidaus rinką kaip erdvę, kurioje užtikrinamas laisvas visų asmenų judėjimas.

²⁷ Žr. mano išvadą sujungtose bylose *Stadt Frankfurt am Main et Stadt Offenbach am Main (Leidimo gyventi pratęsimas antrojoje valstybėje narėje)* (C-829/21 ir C-129/22, EU:C:2023:244, 40 ir 41 punktai) ir 2023 m. birželio 29 d. Sprendimą *Stadt Frankfurt am Main et Stadt Offenbach am Main (Leidimo gyventi pratęsimas antrojoje valstybėje narėje)* (C-829/21 ir C-129/22, EU:C:2023:525, 57 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

²⁸ Kaip Sąjungos teisės aktų leidėjas pabrėžė Direktyvos 2003/109 21 konstatuojamojoje dalyje, valstybė narė, kurioje ilgalaikis gyventojas ketina pasinaudoti teise gyventi šalyje, turi turėti galimybę patikrinti, ar atitinkamas asmuo tenkina buvimo jos teritorijoje sąlygas ir ar jis nekelti esamos grėsmės viešajai tvarkai, vidaus saugumui ar visuomenės sveikatai.

²⁹ Žr. šios išvados 20 išnašoje nurodytos ataskaitos 3.9 punktą.

³⁰ Iš Direktyvos 2003/109 22 konstatuojamosios dalies matyti, kad būtent siekdamas užtikrinti šios išvestinės teisės gyventi šalyje veiksmingumą Sąjungos teisės aktų leidėjas prašo antrosios valstybės narės užtikrinti, kad ilgalaikis gyventojas būtų vertinamas taip pat kaip pirmojoje valstybėje narėje. Taip pat žr. 2015 m. birželio 4 d. Sprendimą *P ir S* (C-579/13, EU:C:2015:369, 46 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

55. Akivaizdu, jog pagrindinėje byloje nagrinėjamoje situacijoje tai, kad Estijos valdžios institucijos suteikė ilgalaikio gyventojų statusą suinteresuotajam asmeniui, negali leisti jam Suomijos valdžios institucijų atžvilgiu remtis smarkiai sustiprintu apsaugos nuo išsiuntimo iš šalies lygiu, numatytu šios direktyvos 22 straipsnio 3 dalyje, nors jis atvyko į Suomijos teritoriją akivaizdžiai pažeisdamas jam dėl viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo priežasčių nustatytą draudimą atvykti ir dėl to neturi teisės gyventi šioje valstybėje narėje. Jei taip būtų, būtų nepaisoma, pirma, Direktyvoje 2003/109 įtvirtintos sistemos, pagal kurią trečiosios šalies pilietis turi teisių ir lengvatų, priklausančių nuo jo integracijos į pirmosios valstybės narės ir antrosios valstybės narės visuomenę, ir, antra, valstybės narės priimtų sprendimų uždrausti atvykti sukeliama teisinių pasekmių.

56. Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta, manau, jog Direktyvos 2003/109 22 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad ji netaikoma trečiosios šalies piliečiui, kuris, nors ir turi ilgalaikio gyventojų statusą pirmojoje valstybėje narėje, neturi teisės gyventi valstybėje narėje, į kurios teritoriją atvyksta pažeisdamas jam viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo sumetimais nustatytą draudimą atvykti.

57. Šis pilietis išlaiko teisę remtis teisėmis, kurias jis turi pagal ilgalaikio gyventojų leidimą gyventi, vėliau atvykdamas į pirmosios valstybės narės teritoriją.

58. Taigi valstybė narė, kurios teritorijoje yra minėtas pilietis, turi taikyti Direktyvoje 2008/115, visų pirma jos 6 straipsnio 2 dalyje, numatytą grąžinimo procedūrą.

59. Primenu, kad šios direktyvos 6 straipsniu siekiama nustatyti standartus ir tvarką, taikytiną sprendimams grąžinti trečiosios šalies pilietį, neteisėtai esantį valstybės narės teritorijoje. Minėtos direktyvos 6 straipsnio 2 dalis susijusi su ypatinga situacija, kai šis pilietis turi kitos valstybės narės išduotą galiojantį leidimą gyventi šalyje ar kitą teisę joje būti suteikiantį leidimą. Pagal šią nuostatą valstybė narė, kurios teritorijoje šis pilietis yra neteisėtai, turi priimti sprendimą grąžinti tik tuo atveju, jei atitinkamas asmuo atsisako nedelsiant vykti į leidimą gyventi jam išdavusią valstybę narę arba kai neatidėliotinas jo išvykimas yra būtinas dėl viešosios tvarkos ar nacionalinio saugumo priežasčių³¹.

V. Išvada

60. Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Korkein hallinto-oikeus* (Aukščiausiasis administracinis teismas, Suomija) pateiktą pirmąjį prejudicinį klausimą:

2003 m. lapkričio 25 d. Tarybos direktyvos 2003/109/EB dėl trečiųjų valstybių piliečių, kurie yra ilgalaikiai gyventojai, statuso, iš dalies pakeistos 2011 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/51/ES, 22 straipsnio 3 dalis

turi būti aiškinama taip:

- ji netaikoma trečiosios šalies piliečiui, kuris, nors ir turi ilgalaikio gyventojų statusą pirmojoje valstybėje narėje, neturi teisės būti valstybėje narėje, į kurios teritoriją atvyksta pažeisdamas viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo sumetimais jam nustatytą draudimą atvykti,

³¹ Šiuo klausimu žr. 2018 m. sausio 16 d. Sprendimą *E* (C-240/17, EU:C:2018:8, 45 punktą) ir 2023 m. balandžio 26 d. Nutartį *Migrationsverket* (C-629/22, EU:C:2023:365, 20, 22 ir 33 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

- šis pilietis išlaiko teisę remtis teisėmis, kurias jis turi pagal ilgalaikio gyventojų leidimą gyventi šalyje, vėliau atvykdamas į pirmosios valstybės narės teritoriją.